

JAMOAT TARTIBIGA QARSHI JINOYATLARNING JINOIY HUQUQIY TAVSIFI.

*Astanov Shaxzod Shoyimovich
O'zbekiston Respublikasi
Jamoat xavfsizligi universiteti
tinglovchisi*

Аннотация: Fuqarolarning o'z sha'ni va qadr-qimmatini daxlsizligini, jamoat va shaxsiy tinchligini ta'minlashga bo'lgan ehtiyojini anglash jamoat xavfsizligi va jamoat tartibi o'rtaidagi munosabatlarni belgilab beruvchi omil hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, olimlarning qarashlari munozarali bo'lib, jamoat xavfsizligi sifatida jamiyat va fuqarolarni himoya qilish holatini hisobga oladi, bu faqat fuqarolarning hayoti va sog'lig'iga, shuningdek, ularning mulkiga zarar yetkazuvchi xavf omillarini zararsizlantirish bilan bog'liq. Inson salomatligining yomonlashishiga subyektning sha'ni va qadr-qimmatiga tajovuz qilish ham sabab bo'lishi mumkin.

Аннотация Осознание гражданами необходимости обеспечения неприкосновенности своей чести и достоинства, общественного и личного мира является определяющим фактором взаимосвязи общественной безопасности и общественного порядка. знание гражданами необходимости обеспечения неприкосновенности своей чести и достоинства, общественного и личного мира является определяющим фактором взаимосвязи общественной безопасности и общественного порядка. С этой точки зрения взгляды ученых противоречивы и рассматривают состояние защиты общества и граждан как общественную безопасность, связанную только с нейтрализацией факторов риска, наносящих вред жизни и здоровью граждан, а также их имуществу. Ухудшение здоровья человека также может быть вызвано посягательством на честь и достоинство субъекта.

Annotation: Understanding the inviolability of citizens ' own honor and dignity, the need to ensure public and personal peace is a factor that determines the relationship between public safety and public order. Understanding the inviolability of citizens ' own honor and dignity, the need to ensure public and personal peace is a factor that determines the relationship between public safety and public order. From this point of view, the views of scientists are controversial and take into account the state of protection of society and citizens as public safety, which is associated only with the neutralization of risk factors that harm the life and health of citizens, as well as their property. The deterioration of human health can also be caused by an encroachment on the honor and dignity of the subject.

Kalit so'zlar: jamoat xavfsizligi, jamoat tartibi, kriminogen vaziyat, jamoat, xavfsizlik, jamoat joylari.

КИРИШ

Mamlakatimizda so‘nggi yillarda amalga oshirilayotgan kuchli fuqarolik jamiyati asoslarini rivojlantirishga yo‘naltirilgan tub ijtimoiy–iqtisodiy islohotlar nafaqat fuqarolarning huquq va erkinliklarini ta‘minlashni, balki barcha mulk shakllarini, korxona, muassasa, tashkilot va jamoat birlashmalarining manfaatlarini jinoyat va boshqa g‘ayriqonuniy tajovuzlardan himoya qilishni yanada kuchaytirishni talab qiladi.

Jamiyat har doim rivojlanishda bo‘lganidek, jinoyatchilik ham rivojlanib, murakkablashib va takomillashib boradi. Shuning uchun ham bugungi kunda sodir etilayotgan jinoyatlarning oldini olish va ochish borasida xizmat olib borayotgan ichki ishlar organlari, qolaversa barcha huquqni muhofaza qiluvchi organlarning faoliyatini takomillashtirish davr talabidir.

Shuni alohida ta‘kidlash kerakki, huquqbuzarliklarning profilaktikasini amalga oshirish, huquqbuzarliklar sodir etgan shaxslarni jazolashdan afzaldir, ya‘ni huquqbuzarliklarning sodir etilishi natijasida fuqarolar, davlat va jamiyat ham iqtisodiy, ham ma‘naviy zarar ko‘radi.

Darhaqiqat, jamoat tartibi tushunchasiga yangicha ta‘rif berilishi va bunda fuqarolarning “shaxsiy xavfsizligini ta‘minlash” va “jamoat xavfsizligini ta‘minlash” tushunchalariga alohida ahamiyat berilishi bu uchta (jamoat tartibi, fuqarolarning shaxsiy xavfsizligini ta‘minlash va jamoat xavfsizligini ta‘minlash) tushunchalarni o‘zaro bog‘liqligini, bir–biriga kirishib ketganligi va biri birini taqozo etuvchi tushunchalar ekanligini ta‘kidlaydi. Jamoat tartibining yuqorida keltirilgan ta‘rifi amalda jamoat tartibini saqlash bu bir vaqtning o‘zida fuqarolarning shaxsiy xavfsizligini va jamoat xavfsizligini ta‘minlashdan iboratligiga asoslanadi. O‘z navbatida fuqarolarning shaxsiy xavfsizligini va jamoat xavfsizligini ta‘minlash jamoat tartibini saqlashning muhim sharti hisoblanadi.

Masalan, fuqarolarning shaxsiy xavfsizligi holati – uning hayoti, salomatligi, shaxs erkinligi, turar joy daxlsizligi va boshqalarga qarshi qaratilgan jinoyatlarni sodir etilishi munosabati bilan buzilishi mumkin. Ko‘pchilik kishilarning xavfsizligi holati, korxonalar, muassasalar, tashkilotlarning normal faoliyat ko‘rsatishi, ya‘ni jamoat xavfsizligi holatiga kishilarning ommaviy to‘planishlar, tabiiy ofatlar va boshqa favqulodda vaziyatlar sharoitida xavf tug‘dirilishi mumkin. Bunda jamoat tartibini saqlashni samarali tashkil etilishi kishilarning shaxsiy xavfsizligi va jamoat xavfsizligiga xavf solayotgan jinoiy tajovuzlarni bartaraf etish imkonini beradi.

“Jamoat tartibi” tushunchasining mohiyatini tushunmay turib, “jamoat tartibini saqlash faoliyati” tushunchasining mazmun-mohiyatini anglab bo‘lmaydi. Huquqshunoslik fanida “jamoat tartibi” tushunchasiga olimlar turli ta‘riflar berganlar. Bu tushunchaning ta‘riflari xilma-xil, ammo bu borada yakuniy ta‘rif mavjud emas.

Shulardan kelib chiqib, “Jamoat tartibi” va “jamoat xavfsizligi” tushunchalari o‘rtasidagi munosabat masalasi ma’muriy huquq nazariyasida noaniqdir. Ushbu tushunchalarni ularning munosabatlari nuqtayi nazaridan to‘liq va qisman ko‘rib chiqish zarurligi haqida fikrlar xam mavjud. Ushbu nuqtayi nazarni S.V.Nesterov¹ va bir qator boshqa olimlar qo‘llab quvvaytlaydi².

Yana bir e’tiborga loyiq yondoshuv mavjud bo‘lib, unga ko‘ra, “jamoat tartibi” tushunchasi “jamoat xavfsizligi” toifasiga qaraganda mazmunan torroqdir. Xususan, A.V.Gotovsevning ta’kidlashicha, agar jamoat tartibining maqsadi faqat fuqarolarning xavfsizligini ta’minlash bo‘lsa, jamoat xavfsizligi daxlsizligi va boshqa manfaatlar hamda obyektlar, xususan, odamlar, mulk, jamiyat uchun xavf tug‘diradigan va ortib borayotgan xavf manbalarining xavfsiz ishlashini ta’minlashdir. Bundan u “jamoat xavfsizligi” tushunchasining jamoat tartibiga nisbatan kengroq mazmuni haqida xulosa chiqaradi³.

I.I.Veremeenkning fikriga ko‘ra, jamoat tartibi deganda jamiyat ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda, jamoat xavfsizligi va shaxs xavfsizligini ta’minlaydigan, shu bilan jamiyat hayotining muvofiqlashtirilishi va dinamikligini kafolatlaydigan jamoat joylaridagi munosabatlar tartibi tushunilishi kerak. Bundan kelib chiqadiki, jamoat xavfsizligi va shaxs xavfsizligini ta’minlash jamoat tartibini o‘rnatish va saqlash maqsadini tashkil etadi⁴.

I.I.Veremenko bilan birlashib, jamoat tartibini saqlashning o‘xshash maqsadlarini ko‘rsatib, E.A.Cherepanov bunday faoliyatning kutilayotgan yakuniy natijasini odamlarning hayoti sodir bo‘ladigan normal muhitni yaratish uchun tegishli shart-sharoitlarni ta’minlash shaklida aniqlaydi⁵. Mohiyatan shunga o‘xshash pozitsiya A.I.Pavlovskiyning dissertatsiya tadqiqotida ham bayon etilgan⁶. Bu mavzuda jinoyat huquqi bo‘yicha ilmiy ishlarda ham bayon qilingan nuqtayi nazar keltirilgan. Masalan, P.F.Grishayev ijtimoiy o‘zaro munosabatlar sohasida yuzaga keladigan munosabatlarning shunday tartibini jamoat tartibi deb hisoblaydi, unga ko‘ra jamiyatning barcha a’zolari nafaqat huquqiy normalar, balki axloqiy me’yorlar bilan tartibga solinadigan qoidalarga

¹Нестеров С.В. Общественная безопасность как правовая категория // Аграрное и земельное право. 2012. № 12. – С.

²Готовцев А.В. Организационно-правовые вопросы взаимодействия милиции и внутренних войск в охране общественного порядка: Автореф. ... дис. канд. юрид. наук. –М., 2000. – С. 13.

³Готовцев А.В. Организационно-правовые вопросы взаимодействия милиции и внутренних войск в охране общественного порядка: Автореф. ... дис. канд. юрид. наук. – М., 2000. – С. 13.

⁴Веремеенко И.И. Механизм административно-правового регулирования в сфере охраны общественного порядка: Предмет и понятие. Ч. 1. –М.: Изд-во ВНИИ МВД СССР, 1981. –С. 18.

⁵Черепанов Е.А. Общественная безопасность: теоретико-правовые и организационные проблемы ее обеспечения // Вопросы совершенствования деятельности милиции общественной безопасности. Сборник № 9. –М., 2002. –С. 46.

⁶Павловский А.И. Административно-правовые гарантии прав и свобод граждан в сфере охраны общественного порядка: дисс. ... канд. юрид. наук. –М., 1998. –С. 23-24

rioya qilishlari kerak⁷. Jamoat xavfsizligining kafolati jamiyatning barcha a'zolari tomonidan ushbu normalarga rioya qilish bo'lib, fuqarolarning xavfsiz muhitda kundalik hayotini ta'minlaydi. Fuqarolarning o'z sha'ni va qadr-qimmatini daxlsizligini, jamoat va shaxsiy tinchligini ta'minlashga bo'lgan ehtiyojini anglash jamoat xavfsizligi va jamoat tartibi o'rtasidagi munosabatlarni belgilab beruvchi omil hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, olimlarning qarashlari munozarali bo'lib, jamoat xavfsizligi sifatida jamiyat va fuqarolarni himoya qilish holatini hisobga oladi, bu faqat fuqarolarning hayoti va sog'lig'iga, shuningdek, ularning mulkiga zarar yetkazuvchi xavf omillarini zararsizlantirish bilan bog'liq⁸. Inson salomatligining yomonlashishiga subyektning sha'ni va qadr-qimmatiga tajovuz qilish ham sabab bo'lishi mumkin.

Shu bilan birga, inson hayoti va salomatligi xavfsizligini, mulk daxlsizligini kafolatlamasdan turib, jamoat va shaxsiy tinchlikka erishish qiyin. Bundan tashqari, N.V.Balandina "jamoat tartibi" va "jamoat xavfsizligi" tushunchalari o'rtasidagi munosabatlarni davlatning jamiyat, alohida fuqarolar oldidagi mas'uliyati nuqtayi nazaridan tahlil qilib, ular nafaqat davlatning asosiy funksiyalarining mazmunini, shu jumladan standartlar, ichki tajovuzlardan, jinoyatlar sonidan, shuningdek, tashqi tajovuzlardan himoya qilish va ta'minlash, shuningdek, huquqning funksiyalarini (xavfsizlikni o'rnatish) aks ettirishini to'g'ri ta'kidlaydi. Qonun jamoat munosabatlarini davlat tomonidan tartibga soluvchi, ya'ni, xavfsizlik standartlarini, tartibni (tartibga solish funksiyasini), shuningdek vakolatli davlat organlari tizimi yordamida o'rnatadi, jamiyatda xavfsizlik va tartibni ta'minlaydi, kafolatlaydi va himoya qiladi (himoya funksiyasi)⁹.

V.V.Lazarev, L.L.Popov va L.M.Rozinlar "jamoat tartibi - ijtimoiy munosabatlar tizimining ma'lum bir sifati bo'lib, u ijtimoiy munosabatlarning shunday tartiblilikidan iboratki, jamiyat hayotining ustunligi va ritmiga, jamoat munosabatlari ishtirokchilarining o'z huquq va majburiyatlarini to'sqinliksiz amalga oshirishiga va ularning manfaatlari, jamoat hamda shaxsiy tinchligining himoya qilinishiga olib keladi", deb ta'kidlashadi¹⁰.

Bir qator olimlarning nuqtayi nazarlari tahlilidan kelib chiqib, D.A.Korotchenkovning jamiyatning xavfsizligini ta'minlovchi manfaatlarining ro'yxati bo'lishi zarurligi to'g'risidagi fikriga qisman qo'shilish mumkin, lekin bu masalalar qonunchilikdagi havolaki dispozitsiyalar orqali o'z-o'zidan hal bo'ladi degan fikrdamiz. Shuningdek, I.I.Veremeenkoning "jamoat va shaxs xavfsizligini ta'minlash jamoat tartibini o'rnatish va saqlash maqsadini tashkil etadi", degan fikrida shaxs, jamiyat va

⁷Тришаев П.Ф. Преступления против общественной безопасности и порядка. –М.: ВЮЗИ, 1959. –С. 4.

⁸Кондрашов Б.П. Общественная безопасность и административноправовые средства её обеспечения. –М.: Щит-М, –С. 16-17.

⁹Баландина Н.В. Общественный порядок и общественная безопасность – зона ответственности государства перед обществом // Правовая культура. 2011. № 2. –С. 67.

¹⁰Лазарев В.В., Попов Л.Л., Розин Л.М. Правовые основы обеспечения общественного порядка. –М., 1967.

davlatning muhim manfaatlari hisobga olinmagan, chunki ushbu manfaatlarining qondirilmasligini jamot xavfsizligiga nisbatan jiddiy tahdid sifatida qarash mumkin. P.F.Grishayevga ko'ra jamiyatning barcha a'zolari nafaqat huquqiy normalar, balki axloqiy me'yorlar bilan tartibga solinadigan qoidalarga rioya qilishlari kerakligini ko'rsatib, qaysidir ma'noda, davlatning qonun chiqaruvchi organi tomonidan ishlab chiqiladigan huquqiy hujjatlarga asosiy e'tiborini qaratib, ushbu hujjatlar ya'ni qonunlar yoki boshqada huquqiy normalarning sifatini e'tibordan chetda qoldiradi.

«Jamoat tartibi» va «jamoat xavfsizligi» tushunchalarini tahlil qilish va uning mohiyatini yoritish uchun dastlab unda ifodalangan so'zlarning lug'aviy ma'nosiga e'tibor berish lozim. Shu nuqtai nazardan, «O'zbek tilining izohli lug'ati» da «jamoat xavfsizligi» va «jamoat tartibi» bilan bog'liq so'zlarga va tushunchalarga berilgan izohlarga e'tibor berilsa, ularning quyidagi ma'nolarda ifodalanishini ko'rish mumkin:

jamoat – arabcha so'z bo'lib, birlashma, uyushma, guruh, ko'pchilikka, ya'ni ommaga tegishli kabi ma'nolarni anglatadi;

tartib – arabcha so'z bo'lib, tayyorlash, tashkil etish, intizom, moyillik, rag'bat, reja, ish-harakat, chora-tadbir va shu kabilarning rioya qilinadigan ma'lum izchillik, reja, qonun-qoida va shu qonun-qoidalarga javob beradigan holat ma'nolarini anglatadi;

saqlash – arabcha saqlamoq so'ziga sinonim bo'lib, tashqi ta'sirdan muhofaza qilmoq, rioya qilmoq, muayyan holatga amal qilmoq ma'nolarini anglatadi;

xavfsizlik – bu xavf-xatarning yo'qligi, xavf bo'lmagan holat ma'nosini anglatadi;

ta'minlash – o'zagi arabcha «ta'min» so'zidan olingan bo'lib, ta'min qilmoq, biror narsaning amalga oshishi, ro'yobga chiqishi, muhayyo bo'lishi uchun zarur sharoit yaratmoq ma'nosini anglatadi;

jamoat tartibi – axloq, ma'naviyat, urf-odat va an'analar normalariga asoslangan jamoat hayotining ma'lum bir tartibini belgilaydigan, fuqarolarning jamoat joylarida birga bo'lganda yurish-turish huquqiy norma va xulq-atvor qoidalari majmui;

jamoat xavfsizligi – jamoat xavfsizligi obyektlarining yuzaga kelishi mumkin bo'lgan va ularga zarar keltiradigan xavf va tahdidlardan himoyalanganligi holati tushuniladi.

O'z navbatida rossiyalik mutaxassis B.P.Kondrashev «Jamoat xavfsizligi – bu jamiyatning moddiy ne'matlari va ruhiy qadriyatlarini butunligi va buzilmasligini ta'minlashdir» degan tushunchani ilgari surgan.

Rossiyalik huquqshunos olim Ye.F.Kolontaevskiyning fikricha, jamoat tartibi jamoatchilik munosabatlari tizimini belgilab, korxona, muassasa va jamoat tashkilotlarini faoliyat ko'rsatishi uchun shart-sharoitlar yaratish hamda jamoatchilik xavfsizligini ta'minlashdan iborat.

Demak, jamoat tartibi va jamoat xavfsizligi ijtimoiy munosabatlarning har xil turi bo'lib, ular o'rtasida chambarchas aloqadorlik mavjud: ushbu guruh munosabatlarning har biri boshqasining mavjudlik shartidir. Bundan tashqari, jamoat tartibi va jamoat xavfsizligining mazmuni tegishli ijtimoiy munosabatlar shaxs va jamiyatning hayotiy

muhim manfaatlariga kiradigan shaxs sha'ni va qadr-qimmatini hurmat qilinishi, jamiyat va shaxs tinchligini hurmat qilinishini ta'minlaydigan sohaga mos keladi.

Jamoat xavfsizligi bu shaxs, jamiyat va davlatning hayotiy muhim manfaatlarini jinoiy va boshqa huquqqa xilof harakatlar, ijtimoiy nizolar, tabiiy ofatlar, zilzilalar, epidemiylar, epizootiyalar, texnogen falokatlar, avariylar va yong'inlar natijasida kelib chiqadigan favqulodda vaziyatlar oqibatlaridan himoyalanganlik holatidir.

M.H.Rustamboyevning fikricha, "jamoat tartibi – xavfsizlik va fuqarolarning tinchligi, o'zgaralar mulkini saqlashni, jmoat va davlat tashkilotlari, korxonalar, muassassalar, tashkilotlarning bir me'yorda ishlab. turishini ta'minlashga yo'naltirilgan odamlar o'rtasidagi axloq va huquq normalariga asoslangan munosabatlar tartibi"¹¹.

Keng ma'noda jamoat tartibi ijtimoiy hayot normalari (huquq, ahloq, urf-odatlar qoidalari)ga rioya qilinishi natijasida shakllangan ijtimoiy munosabatlar tizimidir, degan tushuncha ham mavjud¹².

Ta'kidlash joizki, jamoat xavfsizligiga tahdid ommaviy tadbirlar o'tkazishning belgilangan tartibi buzilganda, ularni o'tkazish joylarining tayyor emasligi, katta guruhning harakatlanishini tartibga solish bo'yicha chora-tadbirlarning o'z vaqtida qabul qilinmaganligi va shu kabilar natijasida vujudga kelishi mumkin.

I.Ismailovning fikricha "Jamoat tartibini saqlashning samarali tashkil etilishi, eng avvalo, fuqarolarning shaxsiy xavfsizligi va hayotini himoya qilish, ularning huquq va erkinliklari hamda jamoat xavfsizligiga tahdid qilishi mumkin bo'lgan jinoiy va boshqa huquqbuzarliklar tajovuzlarini bartaraf etish imkonini beradi"¹³.

Jamoat tartibi asosan jamoat joylarida fuqarolarning shaxsiy xavfsizligi va jamoat xavfsizligini ta'minlashga, davlat tashkilotlari va jamoat birlashmalarining normal ishlashi, fuqarolarning konstitutsiyaviy huquqini himoya qilinishini, insoniy qadr-qimmatlarini va ijtimoiy ma'naviyatini hurmat qilish uchun yaxshi shart-sharoitlar yo'naltirilgan qonun va boshqa ijtimoiy normalar asosida shakllanadigan va rivojlanadigan ixtiyoriy ijtimoiy munosabatlar tizimi¹⁴ sifatida ta'riflanadi.

Ta'rifga e'tibor qaratilsa, jamoat tartibini ushbu tushunchasiga o'quv adabiyotlarida avval berilgan ta'rifdan farqli ravishda "fuqarolarning shaxsiy xavfsizligi va jamoat xavfsizligini ta'minlash" jumlasini bilan to'ldirilgan. Bizning fikrimizcha, bunday qo'shimcha jamoat tartibi fuqarolarning o'z shaxsiy xavfsizligi va jamoat xavfsizligini ta'minlashni o'z ichiga olgan yanada kengroq tushuncha, degan ma'nonigina anglatmaydi.

¹¹Rustamboyev M.X. O'zbekiston Respublikasi jinoyat huquqi kursi. Tom 5. Maxsus qism. Jamoat xavfsizligi va jamoat tartibiga qarshi jinoyatlar. harbiy xizmatni o'tash tartibiga qarshi jinoyatlar. Darslik.2-nashr,to'ldirilgan va qayta ishlangan. – T.: O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi Harbiy-texnik instituti, 2018. – 207 bet.

¹² Ma'muriy huquq. Darslik. B.E.Qosimov va X.T.Odilqoriyev umumiy tahriri ostida. – T., 2015. – B. 319.

¹³ Ismoilov I. Ichki ishlar organlarining ma'muriy faoliyati. Darslik. – T., 2012. – B.197.

¹⁴ Ma'muriy huquq. Darslik. B.E.Qosimov va X.T.Odilqoriyev umumiy tahriri ostida. – T., 2015. – B. 297.

Aksincha, u mazkur uchta bir-biri bilan bog‘liq, bir biriga singib ketgan va bir birini taqozo etadigan tushunchalarning mustaqilligiga urg‘u beradi.

Jamoat tartibi tushunchasiga yuqorida berilgan ta’rif haqiqiy voqealikda jamoat tartibini muhofaza qilish – bu ayni paytda fuqarolarning shaxsiy xavfsizligi va jamoat xavfsizligini ta’minlash degan mazmunga asoslanadi. O‘z navbatida fuqarolarning shaxsiy xavfsizligi va jamoat xavfsizligini ta’minlash bo‘yicha chora–tadbirlar qabul qilish jamoat tartibini ishonchli saqlashning so‘zsiz sharti sifatida xizmat qiladi.

Demak, bir tomondan, fuqarolarning shaxsiy xavfsizligi holati shaxsning hayoti, sog‘lig‘i, erkinligi, turar joyining daxlsizligiga qarshi jinoyat sodir qilish orqali buzilishi mumkin. Ko‘plab odamlarning xavfsizlik holatiga, ya’ni jamoat xavfsizligining holatiga odamlarning ommaviy ravishda to‘planishi, tabiiy ofatlar va boshqa favqulotda holatlar ta’sir qiladi. Bunday holatda jamoat tartibi muhofazasini samarali tashkillashtirish fuqarolarning shaxsiy xavfsizligiga va jamoat xavfsizligiga rahna soladigan jinoiy tajovuzlarning oldini olishga ko‘mak beradi.

Ikkinchi tomondan, fuqarolar, mansabdor shaxslar tomonidan yo‘l harakati, yong‘inga qarshi qoidalar, muammolar va nizolarni hal qilish tizimi hamda jamoat xavfsizligining boshqa qoidalarini bilish va ularga qat’iy rioya qilish jamoat tartibini saqlashning so‘zsiz sharti hisoblanadi. Biroq, ularga rioya qilmaslik shahar, boshqa aholi punktlarining xayot faoliyatining bir maromini buzilishiga olib kelishi, jamoat tartibiga rahna soladigan qo‘rquv-vahima holati va aholining bezovtalanishini keltirib chiqarishi mumkin.

Umuman olganda, fuqarolarning shaxsiy xavfsizligi tushunchasiga har bir fuqaroning o‘z hayoti, sog‘lig‘i, huquq va erkinliklari, qadr – qimmat, shaxsiyati va turar joyining daxlsizligiga qarshi g‘ayriqonuniy tajovuzlardan himoyalaniishi holati, deb ta’riflash mumkin.

Yuqorida bayon qilingan ilmiy mushohadalar fuqarolarning shaxsiy xavfsizligi, jamoat xavfsizligi va uni ta’minlash bo‘yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar bilan uzviy bog‘liq ekanligida yaqqol namoyon bo‘ladi.

Bunday o‘zaro bog‘liqlik faqat har bir alohida olingan shaxsning xavfsizligi butun bir jamiyat xavfsizligi holatiga bog‘liqligida namoyon bo‘lmasdan, balki jamoat xavfsizligi bir paytni o‘zida mamlakat yoki aniq bir shahar hududida, aholi yashash manzillari va muayyan bir joyda ko‘plab odamlarning hayotini xavf-xatardan asrab qolishni ham anglatadi.

Xullas, jamoat tartibi tushunchasini quyidagi qismlarini ajratib ko‘rsatish zarur:

1. Jamoat tartibi mazmuni-odamlarning jamoat joylardagi xulq-atvori, xatti-harakati va nohuquqiy xarakterdagi huquq va qoidalar me’yorlarini bajarish va ularga rioya qilish natijasida yig‘ilib boriladigan yurish-turishlarida namoyon bo‘ladigan ijtimoiy munosabatlar tizimidir.

2. Jamoat tartibini boshqarish vositalari – nohuquqiy xarakterdagi (axloq, urf-odatlar normalari, xulq-atvor madaniyat qoidalari) huquqiy me'yoriy va qoidalardir.

Jamoat tartibini o'rnatish va qo'llab quvvatlashdan maqsad- fuqarolarning hayotini, sog'lig'i, vijdoni, qadr-qimmati, boshqa huquq va qonuniy manfaatlarini himoya qilish, jamoat osoyishtaligini, davlat jamoat tashkilotlarining normal faoliyat ko'rsatishlari uchun shart-sharoitlarni ta'minlashdir.

ХУЛОСА

Xulosa o'rnida xorijiy mamlakatlarning jinoyatlarni xususan bezorilik kabi jinoyatlarni tergov qilishda qo'llayotgan metodikasi va kriminalistik usullari bevosita zamonaviy va ilg'or texnologiyadan foydalanishni nazarda tutadi va shunga ko'ra milliy tergov metodikasidan farqlanadi. Hodisa sodir bo'lgan joyni ko'zdan kechirish davomida ushbu joyda kimlar bo'lganligi va ularning shaxsi to'g'risidagi rad etib bo'lmaydigan dalillarning olinishi (DNK bazasini shakllantirish) albatta mavxum holatda sodir etilgan jinoyat ishlarini tergov qilishda juda qo'l keladi.

Jamoat tartibi tushunchasining nazariy tahlili; jamoat tartibiga qarshi jinoyatlar tushunchasi va turlarini aniqlash; jamoat tartibiga qarshi jinoyatlarga oid milliy va xorijiy qonunchilik normalarining qiyosiy-huquqiy tahlili o'rganildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Rustambayev M.X. O'zbekiston Respublikasi jinoyat huquqi kursi. Tom 5. Maxsus qism. Jamoat xavfsizligi va jamoat tartibiga qarshi jinoyatlar. harbiy xizmatni o'tash tartibiga qarshi jinoyatlar. Darslik.2-nashr,to'ldirilgan va qayta ishlangan. – T.: O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi Harbiy-texnik instituti, 2018. – 207 bet.
2. Ma'muriy huquq. Darslik. B.E.Qosimov va X.T.Odilqoriev umumiy tahriri ostida. – T., 2015. – B. 319.
3. Гришаев П.Ф. Преступления против общественной безопасности и порядка. – М.: ВЮЗИ, 1959. –С. 4.
4. Кондрашов Б.П. Общественная безопасность и административноправовые средства её обеспечения. –М.: Щит-М, 1998. –С. 16-17.
5. Баландина Н.В. Общественный порядок и общественная безопасность – зона ответственности государства перед обществом // Правовая культура. 2011. № 2. –С. 67.
6. Лазарев В.В., Попов Л.Л., Розин Л.М. Правовые основы обеспечения общественного порядка. –М., 1967.
7. Нестеров С.В. Общественная безопасность как правовая категория // Аграрное и земельное право. 2012. № 12. – С. 104.

8. Готовцев А.В. Организационно-правовые вопросы взаимодействия милиции и внутренних войск в охране общественного порядка: Автореф. ... дис. канд. юрид. наук. –М., 2000. – С. 13.
9. Готовцев А.В. Организационно-правовые вопросы взаимодействия милиции и внутренних войск в охране общественного порядка: Автореф. ... дис. канд. юрид. наук. – М., 2000. – С. 13.
10. Веремеенко И.И. Механизм административно-правового регулирования в сфере охраны общественного порядка: Предмет и понятие. Ч. 1. –М.: Изд-во ВНИИ МВД СССР, 1981. –С. 18.
11. Черепанов Е.А. Общественная безопасность: теоретико-правовые и организационные проблемы ее обеспечения // Вопросы совершенствования деятельности милиции общественной безопасности. Сборник № 9. –М., 2002. –С. 46.